

Abadía de Sant Josep de Clairval

Hivern de 2019

Estimats Amics,

SANT Bernat, atribuït al Fill de Déu el verset dels Proverbis *Hi ha a la seva mà dreta llarga vida, i a l'esquerra, riquesa i glòria* (Pr 3, 16), feia aquest comentari: «El Cel li ho donava tot plegat i amb perpètua sobreabundància, però era la pobresa allò que li mancava, i ja que a la terra aquesta mercaderia abundava i sobreabundava, sense que l'home sabés posar-li preu, el Fill de Déu que l'anhelava, va baixar a la terra a fi i efecte de concedir-li i de convertir-la en quelcom molt preuat i estimat per a nosaltres» (Homilia de la Vigília de Nadal). Jesús va voler néixer pobre a l'establia de Betlem *a fi d'enriquir-nos amb la seva pobresa* (cf. 2 Co 8, 9), d'allunyar-nos, amb el seu diví exemple, de l'afecció pels bens terrenals i d'atreure'ns vers la pràctica de l'amor a Déu i a les virtuts. La pobresa de Jesucrist ens porta bens més grans que tots els tresors del món, perquè ajudant-nos a relativitzar les riqueses de la terra, aconseguim per a nosaltres les del Cel. *Ho he perdut tot i ho tinc per no res, per tal de guanyar a Crist, s'exclama sant Pau* (Flp 3, 8).

Sant Pere de Sant Josep de Betancourt

Drets reservats

Són molts els sants que, després de Jesucrist, ens han donat exemple de vida en la pobresa, sabent reconèixer igualment els trets del Nen de Betlem en el rostre dels pobres. El 30 de juliol de 2002, Joan Pau II canonitzava a Guatemala a sant Pere de Betancourt, terciari franciscà i fundador de l'Orde de Betlem, que va abraçar, per amor a Crist, la causa dels pobres.

Fer-se petit

Pere de Sant Josep de Betancourt neix el 21 de març de 1621 a l'illa de Tenerife (arxipèlag de les Canàries, Espanya), en el poble de Villaflor, i és batejat aqueix mateix dia. Els seus pares són fervorosos cristians, essent per a ells la fe i l'amor a Déu la més gran de les riqueses. Els cinc fills, en Pere inclòs, que és el primogènit, tenen molt present la fervent oració del seu pare i les privacions de la seva mare en favor dels pobres. El temperament d'en Pere es caracteritza per alguns trets que provenen probablement d'algun dels seus avantpassats, un gentilhome normand, que havia conquerit les Canàries al servei d'Enric III de Castella: l'orgull, el desig d'estar sempre en primer pla, l'instint de victòria i de dominació, la tendència a decidir per si mateix... Una rigorosa asceti, sostinguda per la gràcia l'ajudarà a corregir aqueixos defectes i a practicar les virtuts de la humilitat, senzillesa i obediència; el seu desig consisteix en fer-se petit, tant als ulls de Déu com als dels seus germans. A més, hereta de la seva mare la pietat, el goig i la facilitat de manifestar el seu fervor religiós amb espontaneïtat i bon humor.

Des de molt jove, el noi s'encarrega del ramat del seu pare, que porta a pasturar per les valls i platges de l'illa. Aqueix contacte amb la natura desenvolupa en ell una capacitat d'admiració i de serena contemplació de Déu present en la seva creació. En Pere abandona el treball de pastor per conrear la petita propietat familiar. Un dia, al sentir parlar a fra Lluís de Betancourt, parent seu, d'Amèrica, de les seves selves i riqueses, però també dels amerindis i dels negres esclaus, brota una profunda compassió en el seu cor per aquells dissortats, així com el desig d'evangelitzar-los.

A pesar d'això, la seva mare te projectes de matrimoni per a ell. En Pere, que no comparteix aquest desig, dedica un temps a l'oració, consultant amb la seva tia, que viu a prop. Ambdós consideren l'assumpte davant Déu i, finalment, assenyalant al seu nebot el camí del mar, la seva tia afirma: «Has de sortir a la trobada amb Déu, igual que sant Pere sobre les aigües». Ple de goig, en Pere s'embarca en un vaixell per travessar l'oceà. No obstant, abans de partir escriu a la seva mare fent-li saber que un amor més gran i que un servei de capital importància l'impulsen a abandonar-ho tot. Desembarca a L'Havana l'any 1649. Dos anys més tard, neguitós per poder anar al continent, puja a un vaixell i s'hi queda com a mariner, per poder pagar les despeses del viatge. Manifesta un entusiasme tan gran al treball i es comporta amb tanta bondat que, un cop ha arribat a la seva destinació, el capità del vaixell es nega a concedir-li la llibertat. En Pere interpreta aquella situació com una voluntat temporal i expressa de Déu,

però resta amb fermesa en les seves aspiracions com a missioner. Poc temps després, contreu unes febres tan violentes que és desembarcat en una platja de Guatemala (que en aquella època depenia d'Espanya), on un pescador li parla de la ciutat de Santiago de Guatemala, i ell li respon: «Desitjo anar a aqueixa ciutat, perquè un gran goig i una força superior m'empenyen a anar-hi».

Abans d'entrar en aquesta capital, a la que arriba a peu, en Pere s'agenolla per resar i per besar el terra. És el 18 de febrer de 1651, a les dues de la tarda. Precisament en aqueixa mateixa hora, la bonica ciutat pateix un terratrèmol. No fent cas del perill, en Pere s'afanya per socórrer les víctimes, però al dia següent, esgotat a la vegada pel viatge i per la seva caritativa dedicació, s'adreça a l'hospital de Sant Joan de Déu, que acull els malalts més necessitats, especialment a nombrosos nadius i africans. A pesar de la gravetat del seu estat, en Pere aconsegueix curar-se, llogant-se, després com a treballador en una fleca. Com a testimoni que és del sofriment dels esclaus condemnats a treballs forçats, en Pere s'interessa per la seva sort, intenta millorar la seva situació a costa del seu propi sou, els instrueix amb bondat i resa amb ells el rosari a fi i efecte de canviar els seus pitjors costums.

Als peus del crucifix

Un dia es decideix a trucar a la porta del convent dels franciscans. El pare Fernando Espino el rep amb bondat i, al constatar el valor espiritual del jove, el convida a estudiar per ser sacerdot. Entusiasta en el treball, en Pere estudia nit i dia, però els resultats que obté no es corresponen amb els seus esforços; això el du, després d'haver resat a la Mare de Déu, a abandonar la via del sacerdoci. Ingressa en l'orde terciari de Sant Francesc, rebent l'hàbit el gener de 1655, abans de retirar-se a l'església del Calvari, on desenvolupa el càrrec de sagristà. En Pere passa hores senceres en actitud d'adoració al davant d'un crucifix molt expressiu que es venera en aquest santuari. Durant les seves estones lliures es dedica a fer obres de misericòrdia, adreçant-se als més necessitats, visitant hospitals, presons, pobres i als emigrants que no tenen feina, impartint, fins i tot, catequesi als nens a través de cançons i jocs. La seva bondat i fama de santetat atreuen poc a poc a les multituds a l'església del Calvari.

«Les obres de misericòrdia són accions caritatives mitjançant les quals ajudem el proïsme en les seves necessitats corporals i espirituals... Sota les seves múltiples formes —indigència material, opressió injusta, malalties físiques o psíquics i, finalment, la mort—, la misèria humana és el signe manifest de la debilitat congènita en què es troba l'home després del primer pecat i de la necessitat que té de salvació. Per tot això, la misèria humana atreu la compassió de Crist Salvador, que l'ha volgut carregar sobre sí mateix i ha volgut identificar-se amb els més petits dels seus germans. Per això mateix, els

oprimits per la misèria són objecte d'un amor preferent per part de l'Església que, des dels seus orígens, i a pesar dels errors de molts dels seus membres, no ha deixat mai de treballar per alleugerir-los, defensar-los i alliberar-los. Ho ha fet mitjançant gran quantitat d'obres de beneficència, que sempre i en tot lloc segueixen essent indispensables» (*Catecisme de l'Església Catòlica, CEC, 2447-2448*).

Mitjançant la frase *Perquè de pobres en tindreu sempre amb vosaltres; però a mi no sempre em tindreu* (Jn 12, 8), Jesús ens convida a «reconèixer la seva presència en els pobres que són els seus germans. El dia en què la seva mare la va renyar per atendre a casa seva a pobres i malalts, santa Rosa de Lima va contestar: «Quan servim a pobres i malalts, servim a Jesús. Mai no ens hem de cansar d'ajudar al proïsme, perquè en ells servim a Jesús» (*CEC, 2449*).

Animat pel mateix esperit caritatiu que santa Rosa de Lima, fra Pere adquireix a l'any 1658 una casa molt pobre a la que nomena «la caseta de Nostra Senyora de Betlem». Allí recull nens rodamons, tant si són blancs com mulats, criolls o negres, i molt aviat hi aniran pobres convalescents, procedents dels hospitals, així com estudiants i estrangers. D'aquesta manera, aquell home amb pocs estudis es converteix en el fundador de la primera escola gratuïta d'alfabetització d'Amèrica Central i del primer hospital de convalescència de les terres espanyoles d'Amèrica. El seu èxit és tan gran que en poc temps cal ampliar el local, aconseguint adquirir les cases veïnes gràcies a donacions. Com que confia en la Providència no busca ingressos fixes, sinó que recorre a la generositat de famílies acomodades que garanteixen, per torns, el necessari per fer viure els indigents que venen allà. Per poder atendre les altres necessitats, en Pere demana ajuda recorreguent de manera incansable tota la ciutat. En el transcurs de les seves anades i vingudes, no hi ha misèria que s'hi resisteixi. En una ocasió, al trobar en la porteria del convent de Sant Francesc una pobra anciana, en altre temps esclava, i en aquest moment, completament abandonada, li demana que s'allotgi a casa seva, portant-la ell mateix a coll. La seva caritat universal li ha merescut el títol de «Mare de Guatemala», atorgat pel Papa Joan Pau II en el moment de la seva beatificació.

El més gran dels enganys

Animat per la caritat de Crist, en Pere de Betancourt és realment feliç de poder entregar la seva vida per Déu a través del servei als pobres, oferint d'aquesta manera un exemple que segueix essent actual. Amb motiu del dia mundial de la joventut celebrat a Toronto el 28 de juliol de 2002, el sant Papa Joan Pau II exhortava els joves a servir a Déu i els seus germans, i feia servir mots contundents: «L'esperit mundà ofereix multitud d'il·lusions, nombroses paròdies de la felicitat. Sens dubte, no hi ha tenebres més espesses que les que s'insinuen en les ànimes dels joves quan falsos profetes extingeixen en ells la llum de la fe, de

l'esperança i de l'amor. El més gran dels enganys, la font més important de la desgràcia consisteix en la il·lusió de trobar la vida tot prescindint de Déu, pretendre aconseguir la veritat exclouent les veritats morals i la responsabilitat personal ... Només Jesús, com amic íntim de cada jove, té paraules de vida. El món que heretareu és un món que necessita desesperadament poder renovar el significat de la fraternitat i de la solidaritat humana. És un món que necessita ser trobat i curat per la bellesa i per la riquesa de l'amor de Déu. El món actual necessita testimonis d'aquest amor, necessita que sigueu la sal de la terra i la llum del món».

«La sal s'utilitza per conservar i mantenir en bones condicions els aliments. Com apòstols del tercer mil·lenari, ens correspon conservar i mantenir viva la consciència de la presència de Jesucrist Salvador nostre, especialment en la celebració de l'Eucaristia, memorial de la seva mort redemptora i de la seva resurrecció gloriosa. Cal que mantinguem viu el record de les paraules que Ell va pronunciar, de les meravelloses obres de misericòrdia i de bondat que Ell va dur a terme. Heu de recordar al món constantment que l'Evangeli és el poder de Déu que salva. De la mateixa manera que la sal condimenta i dóna gust als aliments, així també vosaltres, seguint a Jesús, heu de canviar i millorar el «sabor» de la història humana. Amb la vostra fe, la vostra esperança i el vostre amor, amb la vostra intel·ligència, el vostre valor i la vostra perseverança, heu d'humanitzar el món en el que vivim. Isaïes ja ens indicava la manera d'aconseguir-ho: *deslliga els llaços que oprimeixen ... Comparteix amb el que te gana el teu pa ... així naixerà la teva llum en les tenebres* (Is 58, 6-10)».

Viure per veure

El pare Manuel Lobo, jesuïta, que durant quinze anys fou director espiritual de fra Pere de Betancourt, va deixar escrit el següent: «La gran devoció que professava vers el misteri del naixement del Fill de Déu, així com la inspiració del Cel, el varen moure a donar al seu establiment el nom de Nostra Senyora de Betlem. Betlem significa «casa del pa», i va ser allà on els humils pastors varen trobar el Fill de Déu fet carn; de la mateixa manera, en aqueix nou Betlem, els pobres devien trobar-hi, a més de pa, a Déu nostre Senyor i, junt amb l'aliment del cos, l'aliment espiritual per nodrir les seves ànimes». En Pere ha començat tot sol, però l'exemple de la seva caritat fa que uns joves terciaris franciscans s'uneixin a ell per socórrer els necessitats. En Pere acull de bon grat a aqueixos companys, organitzant una vida en comú, plena de senzillesa en la que l'oració i la penitència s'alternen amb les obres de caritat corporal. El seu desig és construir un autèntic hospital dedicat sobretot als convalescents que segueixen necessitant atenció, i que han de recuperar a la vegada la força física i la salut de l'ànima. Després d'exposar el seu projecte al bisbe d'aquell lloc, que ha seguit atentament la seva explicació, aquest li demana amb quins

recursos compta per sufragar una construcció tan costosa. Pregunta a la que en Pere li respon: «No ho sé, però Déu si que ho sap i ens proveirà». El bisbe li dóna el permís corresponent i els treballs comencen sense demora. A pesar d'això, les crítiques van augmentant. No serà una presumpció emprendre una obra d'aquesta magnitud? Un dia, el superior del convent de Sant Francesc va a visitar l'obra en absència d'en Pere i desaprova aqueix projecte tan car. Al tornar, una vegada posat al corrent de les reflexions del religiós, el fundador es limita a declarar: «Res d'això es fa per compte del pare superior, ni pel meu compte sinó per compte de Déu, i cal viure per veure». De fet, la fe i la humilitat d'en Pere li permeten recollir de mica en mica els fons necessaris.

El millor servei a Déu

Durant la construcció de l'hospital, en Pere segueix practicant les obres de misericòrdia: subministra queviures als hospitals i a les presons, assisteix els moribunds, restableix la concòrdia en les llars on hi ha baralles i converteix les prostitutes, a les que proporciona mitjans per poder dur una vida decent. La seva atenció se centra especialment en aquells que es troben en una situació de major debilitat i, per tant, de més greu necessitat. «L'opció pels pobres (és a dir, la preferència pels més pobres en les obres de caritat) és inherent a la dinàmica mateixa de l'amor viscut segons Crist. A ella estan doncs obligats tots els deixebles de Crist» (Sant Joan Pau II, Exhortació Apostòlica *Vita consecrata*, 25 de març de 1996, 82). En Pere dóna testimoni igualment d'una gran caritat vers les ànimes del Purgatori, per a les quals encarrega Misses. Més enllà del seu caràcter actiu, el sant terciari roman unit a Déu, sense deixar de resar ni de meditar sobre els misteris de la vida de Nostre Senyor. Quan s'assabenta de que el Santíssim Sagrament es troba exposat en una església, interromp les seves ocupacions habituals per anar-hi a adorar-lo de genolls i immòbil, durant una llarga estona. La seva convivència amb la creu i els sacrificis el mouen, no obstant, a reprovar les penitències que perjudiquen les activitats caritatives, segons explica amb aquestes paraules: «A Déu se'l serveix millor portant un malalt d'un llit a l'altre que sotmetent-se a penitències excessives». A una dona que es queixa per no poder assistir a l'església a causa de la paràlisi del seu marit, li diu: «Al costat d'un malalt pot resar tant com vulgui, i Déu l'escoltarà igual que a l'església».

Un altre dels apostolats de l'humil terciari consisteix en recórrer durant la nit els carrers de la ciutat, tocant una campaneta i clamant en veu alta la següent advertiment: «Germans, recordeu que tenim una ànima i que, si la perdem, no podrem recobrar-la»; d'aquesta manera, aconseguix fer recordar a tots el misteri de l'eternitat i provoca conversions. La més famosa d'aqueixes conversions és la d'un jove noble, en Rodrigo Arias Maldonado, governador de Costa Rica, que en aquest moment es troba

a Guatemala per rebre una recompensa del rei d'Espanya. Una de les dames més nobles i riques de la ciutat, enamorada de Rodrigo, es presenta una nit al seu palau amb intencions dubtoses, però pateix un síncope mortal. Terroritzat, en Rodrigo resta sense saber què fer, mentre sent, de cop i volta, la campaneta nocturna d'en Pere. Molt enfadat, en Rodrigo surt al carrer portant l'espasa desembeinada, fermament decidit a fer callar aquest personatge tan pesat. Amb bondadosa humilitat, en Pere el mira fixament; després, llegint en el fons del seu cor, li descobreix amb tota mena de detall tots els esdeveniments que acaben de produir-se. Al comprendre que se les ha de veure amb un sant, el cavaller confessa els seus pecats. Després d'escoltar-lo amb gran compassió, en Pere puja fins l'estança on hi ha la dona, pàl·lida i freda, xiuxiueja una oració i li dibuixa el senyal de la creu al damunt d'ella. Poc a poc, la dama torna a la vida i, tremolosa, gemega. En Pere la tranquil·litza, l'ajuda a aixecar-se, la cobreix amb el seu mantell i la fa tornar a casa.

En Rodrigo passa la resta de la nit sense poder dormir, trasbalsat pels terribles remordiments. A l'alba, es dirigeix a l'hospital i demana ingressar a la comunitat d'en Pere. «Encara no ha pas arribat el moment» —li respon aquest darrer, fent-lo tornar cap a casa. Un cop allí li arriba la missiva reial que estava esperant des de la seva arribada a Guatemala: el rei Felip IV li concedeix el títol de marquès de Talamanca, a més d'una copiosa assignació, i li anuncia que molt aviat el nomenarà virrei de Nova Espanya. Tres dies després, havent reflexionat detingudament, es torna a presentar a l'hospital. Aquesta vegada en Pere l'acull amb una abraçada: «Germà Rodrigo, que la pau sigui amb tu. Ets a casa teva. A partir d'avui et faràs dir Rodrigo de la Creu».

El 20 de abril de 1667, debilitat pels seus nombrosos treballs, en Pere contrau una broncopneumònia. Al veure que la mort s'apropa, designa en Rodrigo de la Creu com a successor i, beneint-lo amb els mots «Que Déu et faci

humil», l'indica les directrius que ha de seguir en l'obra iniciada. El 25 d'abril, entrega la seva ànima a Déu ben ple de goig. Rodrigo de la Creu va executar fidelment les voluntats del fundador i va redactar les constitucions de l'Orde de Betlem. A més de les congregacions de frares, va acceptar igualment la de les monges. L'any 1674, el Papa Climent X va aprovar les regles dels uns i de les altres.

Una herència que no s'ha de perdre

El 22 de juny de 1980, el Papa Joan Pau II beatificava a fra Pere de Betancourt, simple terciari que, pobre entre els pobres, va saber reconèixer en aquests últims el Sant Nen de Betlem. En efecte, «Crist és indigent aquí a la terra en la persona dels seus pobres... Quant a Déu, és ric; quant a home, pobre. De fet, aquest mateix home ja va pujar essent ric al Cel on es troba assegut a la dreta del Pare; però aquí, entre nosaltres, encara pateix gana, set i nuesa» (sant Agustí, *Sermó 123*, 3-4). Amb motiu de la canonització de fra Pere, el sant Papa s'expressava de la següent manera: «Encara avui en dia, el nou sant és una invitació imperiosa a reconèixer la misericòrdia en la societat actual, sobre tot quan són tan nombrosos els qui esperen un cop de mà que els hi proporcioni auxili. Pensem en els nens i en els joves sense sostre o sense educació, en les dones abandonades que han de fer front a tantes necessitats; en la multitud de marginats de les ciutats; en les víctimes de les organitzacions criminals, de la prostitució o de la droga; en els malalts sense assistència o en les persones grans que viuen soles».

«Fra Pere és una herència que no s'ha de perdre; ha de ser objecte de gratitud permanent i de renovada imitació. Aqueixa herència ha de suscitar entre els cristians i en tots els ciutadans el desig de transformar la comunitat humana en una gran família, en la que les relacions socials, polítiques i econòmiques siguin dignes de l'home, i on es promogui la dignitat de la persona a través del reconeixement efectiu dels seus drets inalienables».

«Voldríem acabar tot recordant que la devoció a la Santíssima Verge Maria sempre va acompanyar la vida de pietat i de misericòrdia de fra Pere. Que Ella ens guiï també a nosaltres a fi i efecte de que, il·luminats pels exemples de l'«home fet caritat», com se'l coneix a en Pere de Betancourt, puguem arribar fins al seu Fill Jesús». És la gràcia que demanem a sant Josep per a tots vostès i per als seus éssers estimats.

Dom Antoine Marie o.s.b.

• Per rebre (gratuïtament) la Carta de l'Abadia de Sant Josep de Clairval, cal adreçar-se a l'Abadia, les dades de la qual s'assenyalen tot seguit.

• Rebrem amb molta gratitud totes les adreces de possibles lectors que ens facin arribar.

• Ajuts:

Transferència bancària: IBAN (International Bank Account Number) : FR59 2004 1010 0405 6187 8A02 585.

BIC (Bank Identifier code) : PSSTFRPPDIJ, con título: Abbaye St Joseph de Clairval.

Targeta de crèdit: cf. la nostra pàgina www.clairval.com

Abbaye Saint-Joseph de Clairval (Ed. catalana) ISSN: 1956-3914 - Dépôt légal: date de parution - Directeur de publication: Dom Antoine Beauchef - Imprimerie: Traditions Monastiques - 21150 Flavigny-sur-Ozerain.

ABBAYE SAINT-JOSEPH DE CLAIRVAL – 21150 FLAVIGNY-SUR-OZERAIN – FRANCE

E-mail : abbaye@clairval.com – <http://www.clairval.com/>